

Közösségi élet a lakótelepeken

Lakni és élni

Hat-hét éve is tán, hogy egy tizenéves lakótelepi ismerősöm arra gondolt; a ház alagsorában ki lehetne alakítani egy klubot a fiatalok számára. Az ifjak mellett jó néhány idősebb pártfogója is akadt, mondván, legalább az öregeknek is lesz hol összejönniük, beszélgetniük, az egyik zugban akár egy barécsmühely is létrehozható. Az ötletből nem lett semmi. Nem mintha kevesen akarták volna igazán, hanem, mert „hivatalos” támogatásra sem leltek. Így a dolog eleve megbukott a szigorú közegészségügyi és építészeti előírásokon, az ingatlankezelő vállalat apellátát nem tűrő elutasításán.

Akkoriban már nem ez volt az egyetlen hasonló próbálkozás. Némelyik ugyan csak kudarcba fulladt, egykettő azonban hivatalos hozzájárulást, engedély nélkül is megvalósított. Rácáfolván azokra a nem egészen alaptalan megállapításokra, amelyek szerint a lakótelepi életforma sivár, nincs közösségi élet, lazák az emberi kapcsolatok. De, hogy ne volna igény az ismerkedésre, az együttélésre? Az új lakás nagy öröm, be kell rendezni, be kell lakni. Eleinte nem is kíváncsiok el az ember otthonról. Később már menne, de nincs hova. Hiányzik a betonrengtegből egy mozi, egy eszpresszó. És milyen messze van a színház! Kezdetben nem érdekli, hogy az építkezés maradványain átbukdósolva tér haza, majd mindinkább zavarja. Járdá kéne, egy kis zöld a hatalmas épület köré, akár a házbéliek is összefoghatnának! De kinek szólna? Hiszen még a szomszédot sem ismeri...

Szóval, előbb-utóbb megünjük a bezártságot, a suta köszönéseket a lépcsőházban, a kínos közös hallgatásokat a liften. Szükségünk van egymásra, a közös munkára, hogy az építkezés nyomait eltüntessük, hogy környezetünket megszépítsük; szükségünk van egy közös helyiségre, az együttélést, a beszélgetésekre, hogy a nagy házban ne csak lakjunk, a sokszáz ember között ne teljesen elidegenedjünk.

Az utóbbi években mindinkább megélni a „mozgás” a lakótelepeken. A szarítóhelyiségből emitt klub lett, amott gyermekmegőrző, vagy társadalmi óvoda. Néhány kezdeményezés a sajátban talált támogatásra, közülük nem egyre a művelődési otthonok figyelt fel, és segítséget is nyújtottak a lakóközösségeknek. A közös szándék és az összefogások helyen meghozta gyümölcsét. Így jöhetett létre az Ávas tövében, Miskolcon hobbi- és klubszoba, kondicionálóterem. Kecskeháza, a Szent-kerényi-lakótelep egyik OTP-házában a szarítóhelyiséget hozták rendbe a házbéliek. Maguk adták össze a tapétázáshoz, a padlóburkoláshoz, a berendezéshez való. A közös helyiség megannyi hasznos szórakozásra ad módot. A gyerekek ide térnek be tanítás után, s nem az utcán csatangolnak. A sportkedvelő férfinek együtt nézi a tévé meccsközvetítéseit. S rendeznek itt névnap ünnepségeket, közös szilvesztereket. A jászberényi Jobb mint otthon klub gazdája a Barátság Lakásépítő és Fenntartó Szövetkezet. A lakók által átalakított alagsorban lehet zenélni, sportolni, filmet nézni. A klub felszereléséhez a népfőnt mozgósított, és nagymértékben segíti programjait. Debenben a népfőnt, az ingatlankezelő vállalat és a KISZÖV hathatós támogatásával ugyancsak több, eddig kihasználatlan helyiség került a lakók birtokába, szórakozásuk, művelődésük szolgálatára.

Számos hasonló jószándékú kezdeményezés azonban pártfogók híján nem bontakozhat ki. A lakók kezét megkötik az anyagiak, a jogszabályok. Holott az önkéntes próbálkozások a nyitottság iránti igény megnyilvánulásai, az emberi kapcsolatok erősítését, formálását, a közös szórakozási lehetőségek megteremtését célozzák. Egy-egy piciny lakóklub itt is, ott is, olykor többet jelenthet egy sokmillió költséggel felépült művelődési otthonnál. Feltéve persze, ha e spontán létrejött közös műhelyek munkáját mások is segítik, lehetővé téve, hogy a lakók művelődésének

mindennapi színterévé váljanak.

A Hazafias Népfront, a Művelődési Minisztérium és az Országos Közművelődési Tanács felkarolván ezeket az öntevékeny közösségeket, tavaly decemberben pályázatot hirdetett mindazok számára, akik a lakókörnyezetükben meglévő közösségi, művelődési gondoknak kívánják enyhíteni. Felhívta a tennivalókat a lakótelepi épületek kihasználatlan helyiségeinek hasznosítására, különböző klubok alakítására. A legelőrevalóbb pályázatok díja: az induláshoz szükséges anyagi támogatás, amely tízezer forintig terjed. A pályázatok beküldési határideje e napokban járt le, sok hasznos ötlet vár elbírálásra. Voltaképpen sikerre számíthat minden olyan kezdeményezés, amely egy aktív, megfontolt, együttgondolkodó közösséget sejtet. Az indulásra szánt összeg a felpezdítést szolgálja. A népfőnt helyi bizottságai és a tanácsok figyelemmel kísérik a kapott pénz felhasználását, mintegy felügyeletet gyakorolva a megalakuló klubok felett. Figyelemre méltó tény, hogy az ÉVM, a KÖJAL és az ingatlankezelő vállalatok enyhíteni látásnak e próbálkozások iránt. A jól működő közösségek számíthatnak a további anyagi támogatásra is. S azoknak nem kell elkeseredniük, akik későn értesültek e pályázatról, mivel megismétlik majd.

Igaz, a pályázatok önmagukban nem gyarapíthatják a jóra való kezdeményezések számát, még inkább nem formálhatják a lakóközösségeket, nem fűzhetik szorosabbra a lakótelepeken élők kapcsolatait. Legfeljebb csak ösztönöznek, lehetőséget nyújtanak a nyitottabb, tartalmasabb életmódra. A lakókön, közös szándékukon, leleményességükön, az egymás iránti bizalmon, s az együttes munkán múlik, hogy lesz-e műhely, igazi klub a betontömbök alagsorában, annak bizonyítására, hogy a lakótelepi életforma a mai-nál sokkal bensőségesebb és gazdagabb is lehet.

Kende Katalin

Az Ilona utcai útépitésről
A KEVIEP válasza

Április 29-i számunkban interjút közöltünk Sáros Mihállyal, a DELEP vezérigazgatójával. Ebben szerepelt egy kitétel a KEVIEP-nek az Ilona utcai útépitésével összefüggésben. Dr. Fogarasi István, a Kelet-magyarországi Vízügyi Építő Vállalat igazgatója ezzel kapcsolatban a következő tájékoztató szöveg közlését kérte lapunktól:

„Az Ilona utcai csatorna építésére 1978-ban, az út építésére 1979. októberében kaptunk megbízást 1980. október 31-i befejezési határidővel. A város dinamikus

fejlődése azonban szükségesé tette az eredeti koncepció megváltoztatását, pontosabban az Ilona utca-Kossuth Lajos sugárút csatlakozásának áttervezését. A beruházás abból a helyes elvből kiindulva, hogy inkább egy-két évvel később, de hosszú távú tömegközlekedési koncepciónak legjobban megfelelően épüljön ki a csomópont, az új tervek elkészültéig a munkát leállította. A munka teljes befejezése attól függ, hogy a VILATI, a városi lámpázott csomópontok tervezője és kivitelezője az Ilona utca-Kossuth Lajos sugárút csat-

lakozásának terveit, illetve annak alapján a kivitelezést mikorra fejezi be. Ez várhatóan ez év közepe. Vállalatunk számára sajnálatos, hogy a több éve húzódó munkát a termódosítások következményeként teljes egészében még nem tudtuk befejezni, azonban belátjuk, hogy egy nagyváros forgalmi igényeinek legoptimálisabb kielégítése, néha áthatatlanul ilyen megoldáshoz vezet, és még mindig jobb, mint esetleg egy frissen elkészült csomópont egy-két éven belüli felbontása és átépítése.”

A gyermekgondozási segély

Bedolgozóként foglalkoztatják B. F.-né szegedi olvasónkat. Másfél éves gyermeke van, aki után eddig gyermekgondozási segélyt nem kapott, mert a rendelkezések szerint a bedolgozóknak gyes nem jár. Ismerőseitől hallotta, hogy új rendelkezés jelent meg és ez a bedolgozóakra is kiterjeszti a gyermekgondozási segély folyósítását. Kérdezi: mit mond erről a jogszabály, továbbá azt is szeretné tudni, hogy kaphat-e gyeset gyermeke után?

Az új rendelkezés szerint a gyermekgondozási segély megállapításához a korábbinál rövidebb időtartamú előzetes munkaviszony (szövetkezeti tagsági viszony) szükséges: a gyermek születését közvetlenül megelőző két évben belül 270. nap. A korábbi napi hatórás munkaidővel szemben napi négyórás munkaidő is elegendő a jogosultság megállapításához. A bedolgozók is kaphatnak gyeset, ha társadalombiztosítási kötelezettség alá tartoznak. Továbbá a mezőgazdasági termelőszövetkezeti ta-

gok, azok családtagjai is, akik munkamegállapodás alapján részt vesznek a közös munkában és a születést megelőző két évben belül 900 órát igazolnak. Gyes-re jogosult az is, aki bármely iskolai, felsőoktatási intézmény nappali tagozatán végzett tanulmányok befejezését követően 90 napon belül munkaviszonyt, szövetkezeti tagsági viszonyt létesített, legalább 4 órai elfoglaltsággal, vagy bedolgozói jogviszonyt. Ilyen esetben előzetes munkaviszony stb. a jogosultsághoz nem szükséges. Az egyedülálló apa az anyával azonos feltételekkel veheti igénybe a gyeset. Új, hogy a gyeset a gyermek egyéves korának betöltése után az anya helyett a vele közös háztartásban élő apa is igénybe veheti — közös kérelem alapján. Természetesen feltétel, hogy mindketten megfeleljenek a jogszabályban előírt feltételeknek. Az apánál e feltételeknek az igénybejelentésnél kell megjelenniük. A gyes továbbra is a gyermek hároméves koráig jár. Az új

rendelkezés szerint az életkoron felül legfeljebb a gyermek hatéves koráig is jár, ha a gyermek tartósan beteg, vagy súlyosan fogyatékos.

Régóta felmerült igényt elégít ki az új rendelkezés, hogy a gyermek másfél éves kora után a gyes-en levő — a segély teljes összegének folyósítása mellett — dolgozhat, de havi átlagban nem haladhatja meg a napi 4 órát.

Az új rendelkezés szerint gyeset kaphatnak azok is, akik arra a korábbi rendelkezések alapján nem voltak jogosultak, de a jelenlegi jogszabályokban meghatározott enyhébb feltételeknek megfelelnek.

Az új rendelkezés szerint olvasónk jogosult a bedolgozói jogviszony alapján a gyermekgondozási segélyre gyermeke hároméves koráig. Természetesen, mivel gyermeke a másfél évet betöltötte, a gyes mellett még napi 4 órai elfoglaltságot, vagy bedolgozói jogviszonyt is létesíthet.

Dr. V. M.

Szegedi történészek legújabb kutatásaiból

Az egyetemi Acta Historica nemrég napvilágot látott 71. kötete hat történész dolgozatát tartalmazza. Közös vonásuk, hogy mindegyik a közepkor egy-egy szeletét helyezi nagytérre.

A kronológiai sorrendben közzétett dolgozatok közül Olajos Terézé nyúl vissza időben legtávolabbi, a VI—VII. század fordulóján él bízánci történészt, Theophylaktos Simokattés alakjához. Olajos Teréz az Acta Historica korábbi számaiban már foglalkozott a bízánci

szerző történetírói munkásságával. Ezúttal életútját és pályáját próbálja meg rekonstruálni — a meglehetősen gyér adatok miatt — Theophylaktos fennmaradt munkáinak és a bízánci történelem fordulópontjainak egymásra vetítésével. Historiográfiai jelentőségű munkát végzett Tóth Sándor, amikor összevetette a neves angol történésznek, A. Toynbee-nak a magyar történettel kapcsolatos észrevételeit a magyar történetudományban elfogadott álláspontokkal. Toynbee nem a magyar történelem tanulmányozása közben fogalmazta meg állásfoglalásait, hanem Biborbanszületett Konstantin császárról írott monográfiájában „melléktermékeként”. Tehát Toynbee nem a magyar történettel egészéről, mint rendszerrel nyilatkozik, hanem annak csak egy-egy részletéről. A magyar szakirodalom ismerete nélkül nyilvánít véleményt több olyan kérdésben, amely tudásaink körében sem lezárt — ez teszi Tóth Sándor összehasonlító munkáját különösen érdekessé. XI—XII. századi okleveleinket újszerűen fogja vállaltára Kristó Gyula. A birtokösszeírás céljából készült oklevelek gyakran tesznek említést magányos sírokról, némezszer megemlítve a magányosan te-

metkező személyt is, ami a temetkezés és az oklevél kette között eltelt idő rövidségére utal. Ez a keresztény szokásoknak ellentmondó tény arra a következtetésre juttatja a szerzőt, hogy „a pogányság gyökerei talán valamivel mélyebbek lehettek a magyar társadalom különböző rétegei körében annál, amint a feudalizmus propagálásáért forrásaink (mindenekelőtt törvényt, valamint a krónikák és legendák) alapján következtetni lehet”. Petrovics István és Rokay Péter munkái szűkebb pátriánk — Szeged, illetve Csongrád megye — történetéhez kapcsolódnak. Petrovics István a dolgozat címeiben feltett kérdésre (Volt-e Szegeden bencés apátus?) nemmel felel, bizonyítva az egyetlen oklevél alapján feltevése ingatag voltát. Rokay Péter egy 1424-ben lezajlott, Szeged környéki birtokcseréről ír, felvillantva mind a birtokról lemondó Marótiak, mind a birtokot megszerző Csákiak lépésének okait, kapcsolódásukat az országos politikához.

Az Acta Historica legújabb száma színvonalas műhelymunkát tükröz, amelynek eredményei egyformán gazdagítják a helytörténet és az országos történet kutatását.

F. Font Márta

Egyesült erővel

Számítógépgyártás a KGST-tagországokban

1969. decemberében hat szocialista ország: Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, az NDK és a Szovjetunió, majd két évvel később Románia és Kuba is úgy döntött, hogy közös erővel fejlesztenek ki harmadik generációs számítógépeket, és fektetik le a szocialista tábor számítógépgyártásának alapjait. Néhány év múlva az Egyesült Számítógép Rendszer, vagy az ismert rövidítéssel ESZR-program égisze alatt már ezen a területen nagy számú számítógépet készült hétélt, egymással összekapcsolható, egymáshoz illeszkedő különböző teljesítménykategóriába tartozó számítógép. Első lépésként a tagországok elérték az alapvető célt: az R-számítógépcsaláddal megoldhatóvá váltak a legfontosabb adatfeldolgozási adatok.

Közben azonban a technika rohamlépésben haladt, így a partnerek az elmúlt években már megfelelő tapasztalatokkal felvértezve, korszerűbb alkatrészekkel létrehozták az ESZR második számítógépcsaládját, és kidolgozták az automatizált

ipari folyamatok komputerizált vezérlésére szolgáló MSZR, Mini Számítógép Rendszert is. A tízéves együttműködés során a tagországok között körvonalazódtak a munkamegosztás formái, szakterületei: Magyarország például az ESZR-ben a legkisebb, az MSZR-ben a legnagyobb számítógépek gyártására szakosodott.

Ehhez hasonlóan a perifériák területén is kialakultak a főbb együttműködési irányok: a magyarok például a képernyős megjelenítők, sornyomtatók, a bolgárok a cserélhető mágnes-tárcsás tárolók, a lengyelek nagy kapacitású sornyomtatók, az NDK szakemberei pedig az optikai jelölések gyártásában értek el jó eredményeket. Az ESZR-programban a nyolc ország 70 gyára, 250—300 ezer munkása és 40 ezer fejlesztőmunkása vesz részt.

Amikor az ESZR-program beindult, Magyarországon mintegy 80 számítógép működött, napjainkban mintegy 950. A jelenleg működő gépek időbeli kihasználtsága már eléri a világszínvonalat,

nem ilyen jó a helyzet a minőségi kihasználtság terén. A vállalati gazdálkodás és az állami irányítás információszükségleteinek az ellátásában a számítógép ma már nélkülözhetetlen segítőtárrá vált.

Mikroelem — műtrágya

A nitrogénműtrágya értékebb lesz, ha mikroelemekkel dúsítják. Az Űzbég Tudományos Akadémia Vegyi Intézetének munkatársai nemrég szabadalmat nyújtottak be porított mikroelemek kivonására és készítésére.

Amikor az oxigén konverterben átfűvátják a rézsűrűtményt, az elektrosztatikus szűrőkön finom por rakódik le, s ez 18 százalékos, 15 százalékos vasat, továbbá cinket, kén-savat és molibdént, vagyis csupa olyan elemet tartalmaz, amelyre a növényeknek

szükségük van a fejlődésükhöz. Az űzbég kutatók eljárását dolgozták ki ebből a porból műtrágyába bekeverhető granulátum — szemcsésített termék — készítésére. Laboratóriumban 300 kg 140—145 Celsius-fokos karbamidba 3 g olyan port öntenek, amely elektrosztatikus szűrőkön rakódott le, majd az olvadékot kétrétegű keverés után egy szűrővel elválasztják. A lyukakon át lecsöppenő megszűrt karbamidgömböcskék így az említett elemeket magukba foglalják.